

Ідеологія та мораль гендерної культури в Україні

Святненко І. О., Класичний приватний університет

Статтю присвячено проблемі дослідження ідеології та моралі латентного гендерного расизму в гендерній культурі України.

Автором узагальнено першу частину результатів емпіричного дослідження гендерної культури України, яка стосується таких блоків, як: а) гендерне позиціонування чоловіків та жінок (рівність/нерівність); б) гендерні ієрархії (домінантність/субмісивність/егалітарність); в) гендерні стандарти на норми оцінювання неформальної поведінки та неформальних невербально-комунікативних сигналів.

Проведений аналіз дозволяє авторові відкинути більшість припущень щодо егалітарних особливостей гендерного позиціонування для респондентів чоловічої та жіночої статі. Констатовано, що режим привілеїзації, наявний і в українській гендерній культурі, дозволяє визначати гендерні сценарії як матриархально-расистські і такі, що знаходять згоду з боку як чоловіків, так жінок.

Наголошено на тому, що консенсуальність такого становища свідчить не лише про мовчазну згоду більшості із настановами гендерного расизму, але і про нерозуміння політики гендерної рівності західного типу. Таке нерозуміння мінімізує шанси утвердження егалітарної гендерної культури та сприяє подальшому поглибленню як гендерної нерівності, так і впливаючої з неї гендерної конфліктності українського суспільства з усіма впливаючими наслідками.

Ключові слова: *гендерна культура; егалітарна гендерна культура; гендерний расизм; гендерні сценарії; фемінолатрія; матернолатрія*

Ideology and Morality of Gender Culture in Ukraine

Svyatnenko I. O., Classical Private University

The article is devoted to the research of the ideology and morality of latent gender racism in the gender culture of Ukraine.

The author summarizes the first part of the results of empirical research on gender culture of Ukraine, which deals with such units as: a) gender positioning of men and women (equality / inequality); b) gender hierarchies (dominant / submissiveness / egalitarianism); c) gender standards for norms for assessing informal behavior and informal nonverbal-communicative signals.

The analysis allows the author to reject the majority of assumptions about egalitarian peculiarities of gender positioning for male and female respondents. It is stated that the regime of privilege available to the Ukrainian gender culture allows to define gender scenarios as matriarchal-racist and those that are agreed upon by both men and women.

It is emphasized that the consensus of such a situation shows not only the tacit consent of the majority with the guideline of gender racism, but also the lack of understanding of the policy of gender equality of the western type. Such misunderstanding minimizes the chances of establishing an egalitarian gender culture and contributes to further deepening both gender inequality and the resulting gender conflict of Ukrainian society with all its implications.

Keywords: *gender culture; egalitarian gender culture; gender racism; gender scenarios; feminolatry; maternolatry*

Идеология и мораль гендерной культуры в Украине

Святненко И. А., Классический частный университет

Статья посвящена проблеме исследования идеологии и морали латентного гендерного расизма в гендерной культуре Украины.

Автором обобщена первая часть результатов эмпирического исследования гендерной культуры Украины, которая касается таких блоков, как: а) гендерное позиционирование мужчин и женщин (равенство / неравенство) б) гендерные иерархии (доминантность / субмисивность / эгалитарность) в) гендерные стандарты на нормы оценивания неформального поведения и неформальных невербально-коммуникативных сигналов.

Проведенный анализ позволяет автору отбросить большинство предположений относительно эгалитарных особенностей гендерного позиционирования для респондентов мужского и женского пола. Констатируется, что режим привилегии, присутствующий и в украинской гендерной культуре, позволяет определять гендерные сценарии как матриархально-расистские и такие, которые находят согласие со стороны как мужчин, так и женщин.

Отмечено, что консенсуальность такого положения свидетельствует не только о молчаливом согласии большинства с установками гендерного расизма, но и о непонимании политики гендерного равенства западного типа. Такое непонимание минимизирует шансы утверждения эгалитарной гендерной культуры и способствует дальнейшему углублению как гендерного неравенства, так и вытекающей из нее гендерной конфликтности украинского общества со всеми вытекающими последствиями.

Ключевые слова: гендерная культура; эгалитарная гендерная культура; гендерный расизм; гендерные сценарии; феминизм; матриархат

Актуальність дослідження.

Стаття є присвяченою визначенню ціннісних структур гендерної культури в аспекті переважаючої в ній патріархальних, матриархальних або егалітарних диспозицій.

Актуальність статті є зумовленою низкою питань, які стосуються перш за все таких важливих питань соціології гендеру, як: а) гендерне позиціонування чоловіків та жінок (рівність/нерівність); б) гендерні ієрархії (домінантність/субмісивність/егалітарність); в) гендерні стандарти на норми оцінювання неформальної поведінки та неформальних невербально-комунікативних сигналів; г) гендерні стандарти на норми оцінювання гендерних конфліктів між чоловіками і жінками.

Мета і завдання статті.

Метою статті є визначення ціннісних структур гендерної культури в аспекті переважаючої в ній патріархальних, матриархальних або егалітарних диспозицій. Завданнями статті є: а) узагальнення результатів опитування за індикаторами ідеології гендерного расизму; б) інтерпретація результатів опитування за індикаторами моралі гендерного расизму.

Невизначена наукова проблема, якій присвячено статтю.

Статтю присвячено проблемі дослідження ідеології та моралі латентного гендерного расизму в гендерній культурі України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання наукової проблеми.

Теоретико-методологічні засади дослідження представлені в працях Ю. Романенка, Ш. Берн, Т. Бендас, М. Бургіна, Г. Вишлепова, М. Доббінса та декількох публікаціях автора, присвячених проблематиці ціннісних засад гендерної культури [1-17]. Всі зазначені нижче висновки ґрунтуються на авторському емпіричному дослідженні і тому не містять посилань на конкретні сторінки праць інших авторів, представлених в списку використаних джерел.

Виклад основного матеріалу статті.

В представленій частині наведено висновки щодо наявності ознак гендерного расизму у відповідях респондентів, які підтримують твердження, що постулюють гендерну домінуючість жінки в сфері встановлення морально-педагогічних стандартів, виховання та експертної ролі жінки в сфері міжлюдських відносин.

Це дозволило авторові верифікувати / фальсифікувати гіпотези та ідеї дослідження, у відповідності із якими:

1) на рівні гендерних уявлень респондентів як жіночої, так і чоловічої статі переважають стереотипи матриархального расизму, сексизму, фемінолатрії, сакралізації жіночості, пріоритетності геніократії у порівнянні із маскулінократією;

2) серед жіночої підгрупи вибірки кількість прихильниць стереотипів матриархального расизму, сексизму, фемінолатрії, сакралізації жіночості, пріоритетності геніократії у порівнянні із маскулінократією переважає кількість прихильників серед чоловічої підгрупи вибірки;

3) уявлення про надцінність жінки в суспільстві впливає з перфекціоністських мо-

ральних уявлень про неї як про Творця-створювача світу, берегині, а також з ототожнення її образу з виконанням освітньо-виховних, психосоціотерапевтичних ролей (вихователя, психотерапевта-зцілювача, наставника, ментора, тьютора тощо). Результати відповідей на запитання 1 анкети емпіричного дослідження наведено нижче.

Таблиця 1.1.

Чи погоджуєтесь Ви із наведеними нижче твердженнями?

ТВЕРДЖЕННЯ	ВАРІАНТИ ВІДПОВІДЕЙ					
	ТАК		НІ		ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	
	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %
1.1. Жінка в суспільстві і державі є берегинею спокою і порядку	55,2	69,4	23,8	18,6	21,0	12,0
1.2. Жінка як мати є джерелом життя і його створювачем (творцем)	48,2	78,8	12,6	8,2	40,2	13,0
1.3. Чоловік, скоріше, випадковість, жінка - необхідність	65,2	80,4	26,4	17,0	14,4	3,0
1.4. В духовному відношенні жінка стоїть вище за чоловіка	44,6	61,2	32,6	11,6	23,8	28,2

1.5. Жінка краще, аніж чоловік, розбирається у душевних проблемах і відносинах між людьми	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %
	58,2	79,0	14,0	14,4	28,8	8,6
1.6. Якщо дитина втратила батька, то вона напівсирота, якщо мати - то повна сирота	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %
	56	78	23	11	21	11
1.7. Жінка краще, аніж чоловік, розбирається у вихованні дітей і може навчити їх кращому	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %
	45	65	23	18	22	17

Як впливає із представлених даних, переважна більшість респондентів обох статевих груп погоджується із твердженнями щодо морально-педагогічної та морально-релігійної вищості жінок щодо чоловіків. Цікавим є і те, що як жінки, так і чоловіки поділяють судження щодо приписування жінкам вищої (у порівнянні з чоловіками) духовності, їх ототожнення із крестаторами світу (богинями); істотно вищої (у жінок у порівнянні з чоловіками) компетентності в проблемах психіки та відносин між людьми (має місце фактичне приписування з боку чоловіків жінкам донаукової психологічної та соціологічної компетентності); гендерної вищості жінки у вихованні дітей (образ чоловіка, в контексті погодженості із їх міноритарністю у порівнянні із жінками в оцінці результатів втрати одного з батьків (пп.1.6.); більшої моральної та соціо-педагогічної компетентності у навчанні дітей (пп.1.7).

Маркуючою ознакою пріоритетності ідеологічних та моральних постулатів матриархального расизму, сексизму, фемінолатрії та матернолатрії щодо патріархального расизму, сексизму, андролатрії та патернолатрії є також чисельність респондентів чоловічої статі, які не дали відповідей на запитання.

Адже приписування жінкам чоловіками донаукової спроможності виявляти вищу (у порівнянні із чоловіками) соціологічну та психологічну компетентність цілком корелює з більшою кількістю чоловіків, які не дали відповідей на запитання саме з причини приписування собі некомпетентності в означених сферах (розуміння душевних проблем та відносин між людьми).

Більші середні значення ствердних відповідей жінок по всіх пунктах говорить про гендерний консенсус щодо ключових постулатів ідеології матриархального гендерного расизму як серед чоловіків, так і серед жінок.

Теоретико-методологічними та емпіричними засадами висунення гіпотези та її подальшої верифікації можна вважати не лише результати даного емпіричного дослідження, але і аналіз типових випадків, фрагменти якого буде наведено далі і результати якого узгоджуються із отриманими в цій частині дослідження.

Представленість чоловіка в ідеології гендерного расизму, сексизму, фемінолатрії та матернолатрії як «випадкового персонажу» сімейного життя, пріоритетності жіночої «життєвої мудрості» як чесноти, що височить над формальним чоловічим знанням, ототожнення жінками самих себе із образом Бога-творця, янголів, «вищих духовних сутностей» і т.п. підтверджується також даними психоаналітичних досліджень Романенка Ю. В., який на основі результатів неструктурованого інтерв'ювання аналізував феномен архетипового переносу в рамках приватної консультаційної практики [7; 9].

Є певні підстави погодитись із дослідником в контексті залежності негативного архетипового переносу жінок щодо чоловіків від їх етнічної ідентичності. Проаналізувавши цю залежність, автор доходить до висновку про те, що прояви

негативного архетипового переносу на поведінковому рівні виявляються як в сценаріях репресивної гендерної дресури (що виявляється в ефектах морально-етичної інфляції жіноцтва), так і прихованої дресури, яка передбачає технології м'якого гендерного насильства (інтелектуальне та морально-етичне форматування, технології розсіювання уваги (деконцентрації) і т.п.

Відповідь респондентів на друге-третє питання дозволила верифікувати/фальсифікувати гіпотези, у відповідності із якими:

1) гендерні сценарії в уявленнях респонденток-жінок мають формуватися на користь гендерного домінування жінок над чоловіками;

2) меншість чоловіків-респондентів, реалістично оцінюючи фактичне домінування над ними жінок, вважатимуть, що ці сценарії потребують зміни за рахунок досягнення гендерної рівності з жінками;

3) більшість респонденток-жінок вважають наявну гендерну асиметрію природною, а наявність гендерних привілеїв – виправданими через «моральні дефекти» чоловіків.

Для підтвердження гіпотез проаналізуємо дані, які є представленими в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Оцінка сценаріїв гендерної нерівності/гендерної рівності у відносинах чоловіків та жінок

	2.1. Чоловік є вищим за жінку		2.2. Жінка є вищою за чоловіка		2.3. Чоловік і жінка є рівними	
	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %
2. Визначте, яка модель відносин найбільше влаштувала б Вас щодо чоловіків та жінок (Оберіть лише один з варіантів відповіді).	23,6	15,8	35,4	53,2	41	32,0
3. Визначте, яка модель відносин фактично існує між Вами і чоловіком (жінкою) (Оберіть лише один з варіантів відповіді).	3.1. Чоловік є вищим за жінку		3.2. Жінка є вищою за чоловіка		3.3. Чоловік і жінка є рівними	
	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %	Чоловіки, у %	Жінки, у %
	33,7	12,6	28,3	48,4	39,0	40

Як стає зрозумілим із результатів, представлених в таблиці, лише 15,8% жінок та 23,6% чоловіків є прибічниками маскулінократії в гендерних відносинах. Кількість прихильників гінекократії як серед чоловіків, так і серед жінок є істотно більшими (35,4% та 53,2% відповідно).

Звертає увагу більша кількість жінок-респонденток, які реалістичніше, у порівнянні з респондентами-чоловіками, оцінюють наявну в моделях відносин гінекократію. Судячи із даних за чоловічою підгрупою, чоловіки-респонденти є схильними частіше не визнавати наявну у відносинах гендерну нерівність та гендерні привілеї.

Ю. В. Романенко в аналізі архетипової мегаломанії українських жінок підтверджує означену гіпотезу тим, що в своїх повсякденних самопозначеннях українські жінки (етнічно приналежні до різних підгруп: українки, росіянки, єврейки) використовують самоописи, які дозволяють змістовно прирівнювати жіночу сутність до божественної та янголічної [7].

Це дає підстави авторові вести мову про культуропатичність гендерної ідентичності українських жінок, про наявність аберацій (викривлень) свідомості, які не лише укладують сприйняття реальності, але і легітимізують з їх боку гендерне насильство щодо чоловіків. Ба більше: чоловіки виявляються тими, які самі схвалюють факти подібного насильства і вдаються до аутовіктимізації (поведінки, яка із власної ініціативи особи сприяє перетворенню на жертву).

Складник жертвовності виявляється у виборі віктимізаційної гендерної моделі 35,4% респондентів-чоловіків. Саме такий їх відсоток вважає, що жінка може мати вищий гендерний статус у порівнянні із чоловіком.

І хоча 41% респондентів-чоловіків обирає в якості бажаної егалітарну (зрівняльну) модель відносин, її в умовах України можна вважати декларативною і фіктивною через обставини соціально-моральних стереотипів та юридичних обмежень, що фігурують в українському чинному законодавстві. Тому навіть за обставин бажаності егалітарної моделі її фактична реалізація є більш ніж проблематичною.

Українські респонденти дотримуються ідеології та моралі гендерних привілеїв жіноцтва. Це дотримання є настільки послідовним, що в уявленнях респондентів маркери девіантної еро-

тичної поведінки жінок не підлягають осуду та репресії.

В той же час аналогічні поведінкові прояви з боку чоловіків підлягають як морально-етичній, так і фізичній репресії. Ідеологія і мораль гендерного расизму легітимізує необмежене право жінки на будь-які тілесні життєвияви щодо представників своєї статі та табування подібних життєвиявів з боку чоловіків щодо своєї (чоловічої) статевої групи.

Це треба розуміти так, що чоловічий еротизм в публічних місцях піддається морально-етичному та фізичному переслідуванню, аналогічна ж поведінка з боку жінок просто ігнорується або ж схвалюється як чоловіками, так і жінками.

Нам є добре відомими факти з історії кримінального права УРСР, в кримінальному кодексі якої гомосексуалізм був фактично прирівняний до мужолозтва (що треба вважати поняттєвою плутаниною). З іншого боку, аналогічна статева поведінка жінок щодо представниць своєї групи не була криміналізована (кримінальної відповідальності за жінколозтво та лесбійську поведінку радянським режимом встановлено не було).

В наш час зазначену статтю було декриміналізовано, проте відповідні стереотипи, якщо проаналізувати результати дослідження, в соціальній моралі зберігаються і відтворюються. З ідеології і моралі заборон щодо публічної чоловічої гомоеротики випливає ряд наслідків:

1) жінки мають право вільно розпоряджатися власною тілесністю, в той час як чоловіки мають робити це зі схвалення жінок;

2) жінкам належать гендерні привілеї визначати оцінку нормального і паталогічного в проявах чоловічої тілесності. З іншого боку, чоловікам соціальна мораль відмовляє у винесенні аналогічних суджень;

3) чоловіки схвалюють моральну та фізичну репресію щодо публічної гомоеротичної поведінки, тим самим схвалюючи право жінок визначати стандарти біологічної маскулінності;

4) за умови права жінок визначати референції чоловіцтва самі чоловіки заперечують як власну маскулінність, так і послідовну фемінність. Визнанням маскулінності і фемінності такими характеристиками, які можуть виявлятися не відкрито, а латентно соціальна мораль схвалює приховані гендерні перверсії і санкціонує переслідування міноритарних

гендерних груп, які дозволяють собі coming out (оприлюднення своєї сексуальної ідентичності);

5) заохочення чоловіками жіночої гомоеротики при запереченні права на аналогічні вияви чоловічої гомоеротики свідчить як про їх (чоловічу) тілесну, так і культурно-соціальну меншовартісність у порівнянні із жінками.

6) чоловіча меншовартісність в аспектах задоволення чоловічих тілесних потреб посилюється за рахунок консолідованого морального тиску, який жінки організованими групами чинять на чоловіків в конфліктних ситуаціях щодо задоволення цих потреб.

В нашому емпіричному дослідженні ми маємо підстави припустити і довести, що ставлення до чоловічої гомоеротики є генералізованим ставленням жінок до задоволення чоловіками всіх їх тілесних потреб. Як буде доведено далі, жінки вважають своїм правом встановлювати щодо чоловіків режими для задоволення ними всіх їх тілесних потреб: харчової, дихальної, статевої, потреби в одязі, відповідної температури в приміщенні тощо [9].

В серії соціальних спостережень та експериментів Ю. В. Романенко доводить, що в організації відповідних життєвих просторів та середовищ для жінок є наявними ознаки гендерного расизму та недобросовісної гендерної сегрегації щодо чоловіків. Йдеться, зокрема:

а) про широту асортиментів у відділах чоловічого та жіночого одягу в торговельних закладах. Широта, різноманіття стилів та фасонів, колористики одягу в відділах чоловічого одягу у порівнянні з аналогічними відділами жіночого одягу є більшими на користь жіночих відділів;

б) про мораль вибіркового харчування, якій віддається перевага серед жінок, та мораль змішаного (міксованого) харчування, яка нав'язується жінками щодо чоловіків. Самі жінки виправдовують вибіркоче харчування різними причинами, ухиляючись від нього під приводом поганого самопочуття, рекомендацій лікаря, підтримання необхідної ваги.

В той же час, як в закладах громадського харчування, так і в побуті (на рівні заходів сімейного харчування) жінки пропонують чоловікам міксоване харчування і ті продукти харчування, які вони самі в цій же ситуації не споживають.

Водночас на чоловіків, які віддають перевагу вибіркового харчуванню, чиниться моральний

тиск із відповідними рекомендаціями щодо необхідності споживання ними фізіологічно-шкідливих продуктів харчування;

в) про організацію санітарно-гігієнічних приміщень (громадських туалетів), умови в яких є нерівними для чоловіків та жінок (на користь жінок).

Згідно спостережень автора, в державних установах та приватних структурах, в громадських місцях санітарно-гігієнічні приміщення є або організованими на користь жінок, або ж гендерно-привілеїзованими за рахунок:

1) кількості таких приміщень (на користь кількості жіночих вбиралень у порівнянні із кількістю чоловічих);

2) вищої якості прибирання, освітлення, фурнітурного обладнання (на користь відповідних характеристик жіночих вбиралень у порівнянні із чоловічими);

3) вільного порушення жінками гендерних демаркацій санітарно-гігієнічних приміщень за рахунок вільного користування чоловічими приміщеннями за наявності черг в аналогічні жіночі приміщення.

4) організації санітарно-гігієнічних приміщень для двох статевих груп (туалети унісекс) при дотриманні жіночих мікростандартизованих запитів (туалетні міні-приміщення із міні-унітазами).

В серії інтерв'ювань-міні-експериментів Ю. Романенко пропонував респонденткам шерег провокативних запитань, які задавалися їм в присутності їхніх чоловіків (партнерів, чоловіків, з якими жінки перебували в офіційному шлюбі або перебували в інших типах неформальних альянсів). Це був однотиповий набір запитань, які ставилися у напівжартівливій формі задля уникнення цензурного опору при попередженні чоловіків та з їх дозволу щодо здійснення подібних провокативів. Інтерв'юер-експериментатор (Ю. Романенко) представлявся жінці самим чоловіком як його «давній знайомий». Насправді йшлося про відносини в форматі психологічного консультування. Ситуація структурувалася як «проведення вільного часу» (вечірка) [9].

В ході цієї вечірки інтерв'юер-експериментатор запитував жінок про те, чи правда, що сильних жінок у нас в країні більше, ніж сильних чоловіків; чи правда, що чоловіки є морально слабшими за жінок і на них навряд чи можна покладатися в серйозних питаннях; чи правда, що жіночі відносини є тіснішими та інтимніши-

ми, відвертішими, аніж відносини чоловіків; чи правда, що її чоловік (чоловік тієї жінки, з якою відбувався діалог) потребує її жіночого контролю в ситуаціях алкогольного чи наркотичного сп'яніння; чи правда, що на жінках у нашій країні все тримається [7].

Оскільки даний метод дослідження займає проміжне місце між природним експериментом та глибинним неструктурованим інтерв'ю, то відповіді, які давалися респондентами, піддавалися якісному аналізу. За результатами аналізу було складено класифікатор відповідей, який автор цього матеріалу поки що не наводить за відсутності повної обробки даних.

Висновки.

Ідеологія та мораль матріархального расизму, сексизму, фемінолатрії, сакралізації жіночості, пріоритетності геніократії у порівнянні із маскулінократією ґрунтується на соціальних уявленнях щодо надцінності жіноцтва і

жіночого начала як гендерної групи та конститууючого складника соціальної моралі. Цій групі уявлень відповідають імпліцитні уявлення щодо меншовартісності чоловіцтва і маскулінного начала, чим створюється основа для матріархального гендерного доміну та легітимізації гендерних привілеїв. Гендерні привілеї набувають об'єктивованого вираження в ставленні жінок до чоловічої тілесності в сегментах сексуальності, структуруванні харчової поведінки, організації санітарно-гігієнічних просторів, вибору одягу та ін. При цьому закріплення гендерних привілеїв відбувається шляхом пасифікації, скотомізації, об'єктивації чоловіків та обґрунтування неминучості жіночого патронату над чоловіками. Цим самим закріплюється право жінок на дисциплінарне проникнення жіноцтва у тілопсихіку чоловіків, що слід розглядати як первинну форму гендерної мікровлади в українській гендерній культурі.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Бендас Т. В. Гендерная психология / Т. В. Бендас // Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2006. – 431 с.
2. Бендас Т. В. Личность лидера как отражение гендерных и этнических стереотипов, сформированных в определенной культуре / Т. В. Бендас // Социокультурная динамика региона. Наука. Культура. Образование: Материалы Всероссийской научно-практической конференции. – Ч. 6. – Оренбург, 2000. – С. 134-139.
3. Берн Ш. Гендерная психология / Ш. Берн. – СПб.: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2002. – 320 с.
4. Бургин М. С. Аксиологические аспекты научных теорий / М. С. Бургин, В. И. Кузнецов. – Киев: Наукова думка, 1991. – 183 с.
5. Выжлецов Г. П. Аксиология: становление и основные этапы развития / Г. П. Выжлецов // Социально-политический журнал. – 1996. – № 1. – С. 86-99.
6. Романенко Ю. В. Візуалізації в медійно-комунікаційному просторі: соціо-системологічний підхід / Ю. В. Романенко, І. О. Святненко, А. А. Зінченко. – Київ: Вид-во ІМВ, 2014. – 436 с.
7. Романенко Ю. В. Етнічні ідентичності в дзеркалі тілесності та практик харчування / Ю. В. Романенко, І. О. Святненко, А. О. Поцелуйко, А. Ю. Ташенко, Ю. Ю. Медведєва. – Київ: Вид-во ДУТ, 2015. – 437 с.
8. Романенко Ю. В. Об архетипической мегаломании украинских женщин / Ю. В. Романенко. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/181957542406967/>
9. Романенко Ю. В. Визуально-аналитические и социо-символические аспекты гендерной культуры Украины / Ю. В. Романенко. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=jEdXKjXyu2U&fbclid=IwAR1Dvo4fp2RsSHu95ab_N--enVQoDyJUzplUsWYJtvgW38mi4k6ZEWfGQA4
10. Святненко І. О. Насильство в гендерній культурі: проблема побудови типології (частина 1) / І. О. Святненко // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2017. – № 3. – С. 22-26
11. Святненко І. О. Насильство в гендерній культурі: проблема побудови типології (частина 2) / І. О. Святненко // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2017. – № 4. – С. 35-40
12. Святненко І. О. Девіації в українській гендерній культурі: соціосистемологічний аспект / І. О. Святненко // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2017. – № 6. – С. 17-22
13. Этническая идентичность: социосистемологическое измерение геополитики / ред.-коорд. Ю. В. Романенко Ю. В. – Киев: Меркьюри-Подолье, 2016. – 369 с.
14. Dobbins M.-P. Black Matriarchy: Transforming a Myth of Racism into a Class Model / M.-P Dobbins, J. Mulligan // Journal of Comparative Family Studies. – Vol. 11. – № 2. – P. 195-217.

15. Bern S. L. Gender schema theory and its implications for child development: raising gender-aschematic children in a gender-schematic society / S. L. Bern // *The psychology of women: Ongoing debates*. – New Haven; L., 1987. – P. 226-245.
16. Copeland C. L. Gender and reactions to dominance. Special issue: gender in the work-place / C. L. Copeland, J. E. Driskell, E. Salas // *Journal of social behavior and personality*. – 1995. – Vol. 10. – № 6. – P. 53-68.
17. Шохин В. К. Философия ценностей и ранняя аксиологическая мысль / В. К. Шохин. – М.: Изд-во РУДН, 2006. – 457 с.

REFERENCES

1. Bendas, T.V. (2006). *Gendernaya psihologiya [Gender Psychology]*. Saint Petersburg [in Russian].
2. Bendas, T.V. (2000). Lichnost lidera kak otrazhenie gendernyh i etnicheskikh stereotipov, sformirovannyh v opredelennoj kulture [The personality of the leader as a reflection of gender and ethnic stereotypes formed in a particular culture]. *Sociokulturnaya dinamika regiona. Nauka. Kultura. Obrazovanie – Socio-cultural dynamics of the region. The science. Culture Education: Proceedings of the All-Russian scientific and practical conference*. (Vol. 6). Orenburg [in Russian].
3. Bern, Sh. (2002). *Gendernaya psihologiya [Gender psychology]*. Saint Petersburg: Prajm-Evroznak [in Russian].
4. Burgin, M.S., & Kuznecov, V.I. (1991). *Aksiologicheskie aspekty nauchnyh teorij [Axiological Aspects of Scientific Theories]*. Kiev: Naukova Dumka [in Russian].
5. Vyzhlecov, G.P. (1996). Aksiologiya: stanovlenie i osnovnye etapy razvitiya [Axiology: the formation and main stages of development]. *Socialno-politicheskij zhurnal, 1*, 86-99 [in Russian].
6. Romanenko, Yu.V., Svyatnenko, I.O., & Zinchenko, A.A. (2014). *Vizualizacii v medijno-komunikacijnomu prostori: socio-sistemologichnij pidhid [Visualizations in the media-communication space: the socio-systemological approach]*. Kyiv: Vid-vo IMV [in Ukrainian].
7. Romanenko, Yu.V., Svyatnenko, I.O., Pocelujko, A.O., Tashhenko, A.Yu., & Medvedeva, Yu.Yu. (2015). *Etnichni identichnosti v dzerkali tilesnosti ta praktyk harchuvannya [Ethnic Identities in the Mirror of Physicality and Dietary Practices]*. Kyiv: Vid-vo DUT [in Ukrainian].
8. Romanenko, Yu.V. *Ob arhetipicheskoy megalomanii ukrainskikh zhenshhin [On the archetypal megalomania of Ukrainian women]*. Retrieved from: <https://www.facebook.com/groups/181957542406967/> [in Ukrainian].
9. Romanenko, Yu.V. *Vizualno-analiticheskie i socio-simvolicheskie aspekty gendernoj kultury Ukrainy [Visually-analytical and socio-symbolic aspects of the gender culture of Ukraine]*. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=jedxkjxyu2u&fbclid=iwar1dvo4fp2rsshu95ab_n--envqodyjuzpluswyjtvgw38mi4k6zewfgqa4 [in Ukrainian].
10. Svyatnenko, I.O. (2017). Nasylystvo v gendernij kulturi: problema pobudovy typologii (Chastyna 1) [Violence in the gender culture: the problem of constructing the typology (part 1)]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 3, 22-26 [in Ukrainian].
11. Svyatnenko, I.O. (2017). Nasylystvo v gendernij kulturi: problema pobudovy typologii (Chastyna 2) [Violence in the gender culture: the problem of constructing the typology (part 2)]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 4, 35-40 [in Ukrainian].
12. Svyatnenko, I.O. (2017). Deviacii v ukrainskij gendernij kulturi: sociosistemologichnyj aspekt [Deviations in the Ukrainian Gender Culture: Socio-Systematic Aspect]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 6, 17-22 [in Ukrainian].
13. Romanenko, Yu.V. (eds.). (2016). *Etnicheskaya identichnost: sociosistemologicheskoe izmerenie geopolitiki [Ethnic Identity: Socio-Systemological Dimension of Geopolitics]*. Kyiv: Merkyuri-podole [in Russian].
14. Dobbins, M.-P., & Mulligan, J. Black Matriarchy: Transforming a Myth of Racism into a Class Model. *Journal of Comparative Family Studies*, 11 (2), 195-217.
15. Bern, S.L. (1987). Gender schema theory and its implications for child development: raising gender-aschematic children in a gender-schematic society. *The psychology of women: Ongoing debates*. New Haven;

16. Copeland, C.L., Driskell, J.E. & Salas, E. (1995). Gender and reactions to dominance. Special issue: gender in the work-place. *Journal of social behavior and personality*, 10 (6), 53-68.
17. Shohin, V.K. (2006). *Filosofiya cennostej i rannaya aksiologicheskaya mysl [The philosophy of values and early axiological thought]*. Moscow: Izd-vo RUDN [in Russian].

Святненко Іван Олександрович

Докторант
Класичний приватний університет
69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Svyatnenko Ivan

Doctoral student
Classical private university
70b, Zhukovsky str., Zaporizhzhya, 69000, Ukraine

Email: magellan4x4@ukr.net ORCID: 0008-0006-5896-6273

Цитування: Святненко І. О. Ідеологія та мораль гендерної культури в Україні / І. О. Святненко // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2018. – Т. 21, № 12. – С. 52-61.

Citation: Svyatnenko, I.O. (2018). Ideolohiia ta moral hendernoï kultury v Ukraini [Ideology and Morality of Gender Culture in Ukraine]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 21(12), 52-61.

Стаття надійшла / Article arrived: 15.11.2018

Схвалено до друку / Accepted: 17.12.2018